

В.В. Романчукевич, Національний банк України

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ БАНКАМИ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЇХ ВПЛИВ НА СТАБІЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Глобалізація економічних процесів і становлення в Україні демократичних засад призвели до лібералізації економіки, що в свою чергу зумовило зростання обсягу міжнародних переливів капіталів.

В останні роки в пошуках додаткових джерел фінансування бізнесових, і зокрема інвестиційних потреб, як фінансовий, так і реальний сектор стали активніше виходити на зовнішні ринки. У результаті цього недержавний зовнішній борг значно збільшився, причому найактивніше збільшували свої зовнішні запозичення вітчизняні банки, що є наслідком нерозвиненості внутрішнього фінансового ринку. Масштабні позики сформували високу залежність від ситуації на міжнародних ринках капіталу, а суттєве зростання обсягів кредитування в Україні підвищує ризики щодо ускладнень у банківському секторі. Тому сьогодні проблема розширення кредитної бази, яка зумовлює ризики щодо якості позик, зокрема через велику частку позик в іноземній валюті та відносно слабкі фінансові умови деяких українських банків, стає дуже актуальною.

У 2005-2007 рр. більш як у 10 разів зросли обсяги зовнішніх запозичень українських банків, значна частина яких є короткостроковими. За 2007 р. зобов'язання банків перед нерезидентами зросли більше, ніж у 2 рази (за 2006 рік – у 2,2 раза) – до 154 млрд. грн., а їх частка у зобов'язаннях банків збільшилась з 24 до 29%. Протягом IV кварталу 2007 р. приплив зовнішнього капіталу в Україну відновився, обсяги зовнішніх фінансових запозичень українських резидентів перевищили 10 млрд. дол. США і виявилися найбільшими за весь 2007 р.

Швидке зростання кредитів піддає банківський сектор України значному кредитному і валютному ризику, що може призвести до фінансових негараздів, якщо економіка буде відчувати негативні впливи. Щодо ВВП, то частка кредитів за 2007 р. зросла з 45,6% до приблизно 60%, а фізичних осіб з 14,6 до майже 22%.

Проаналізувавши ситуацію на грошово-кредитному ринку в поточному році, слід звернути увагу на зростання в окремих банках темпів видачі кредитів при недотриманні банками "золотого правила" відповідності між термінами і обсягами залучених та розміщених коштів, які можуть призвести до погіршення якості кредитних портфелів банків, ризику несвоєчасного повернення значної частки кредитів і, як наслідок, погіршення фінансового стану банків.

Додаткову небезпеку становить домінування валютного кредитування споживчих потреб населення, що може спровокувати серйозні ризики як для

ліквідності банківської системи України, так і для стабільності національної грошової одиниці.

Національний банк України намагається зменшити залежність банківської системи від зовнішніх запозичень через використання ринкових механізмів, стимулюючи проведення активних і пасивних операцій в національній валюті.

Національним банком були вжиті такі заходи:

- введення з 20 листопада 2007 р. до складу зобов'язань банків, які підлягають обов'язковому резервуванню, коштів, що залучені банками від банків-нерезидентів та фінансових організацій-нерезидентів;
- вдосконалено порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів, зокрема, у частині реєстрації договорів про отримання кредитів в іноземній валюті від нерезидентів, тобто запроваджено реєстрацію відповідних договорів уповноважених банків щодо короткострокових залучень коштів від нерезидентів;
- підтримано ініціативу ЄБРР щодо запровадження в Україні програми фінансування кредитних проектів для українських суб'єктів підприємницької діяльності в гривні (постанови Правління НБУ від 22.06.2007 № 235, від 29.12.2007 № 494).

Варто також зазначити, що спрямованість потоків капіталу багато в чому залежатиме від того, наскільки переконливо та виважено Україна здійснюватиме свою макроекономічну політику, а також від політичної стабільності в країні.